

מערך שיעור

צורות נוף

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ג'

ציר מוביל: היישוב שלי כדרך להבנת הזהות המקומית והחיבור לסיפור ההתיישבות בארץ ישראל

רעיון מרכזי: היכרות עם מושגים בסיסיים בגאוגרפיה - סוגי יישובים, סוגי נופים - נוף טבעי, נוף מעשה ידי אדם ותכנית.

נושא: היישוב שלי: סוגי נוף וסוגי יישובים

מיומנויות:

1. אוריינות לשונית - הבעה בכתב ובעל פה, הצגה בפני הכיתה .
2. חשיבה יצירתית - חיבור שיר (פיוט) וציור תמונה בעקבות טקסט.
3. אוריינות מרחבית - הפקת מידע ממפה.

ערכים וסוגיות לדין:

זיכרון היסטורי, שייכות, תקווה, נאמנות למורשת

כיבוד ערכי המורשת - מחויבות לערכי המורשת והזהות היהודית,

מהי המשמעות של מסורת משפחתית?

בין-תחומיות: גאוגרפיה, ספרות (שירה), תנ"ך, אומנות.

פתיחה

מטרות:

1. הקנייה של המושגים נוף טבעי, נוף מעשה ידי אדם,
2. תכסית וסוגי יישוב (עיר / כפר / מושב), באמצעות צפייה בתמונות ודין מונחה בכיתה.

מה צריך?

- תמונה של מגוון נופים - אפשר ליצור באמצעות AI. מצ"ב דוגמה (נספח 1)
- תמונות של נופים שונים: נופים טבעיים, נופים עירוניים ונופים כפריים (נספח 2).
- כרטיסים עם שמות של מרכיבי נוף ויישובים (נספח 3)

מה עושים?

1. מציגים תמונה שבה יש מגוון נופים (נספח 1).
 - שואלים: מה זה נוף? אילו סוגי נוף רואים בתמונה?
2. כותבים על הלוח את תשובות התלמידים.
 - מבקשים מהתלמיד לנסות למיין את התשובות לשתי קבוצות.
 - מסכמים: יש בתמונה שני סוגי נוף - נוף טבעי ונוף מעשי ידי אדם.
3. מבקשים מהתלמידים להוסיף עוד דוגמאות לנוף טבעי ולנוף מעשי ידי אדם.
4. משחק התאמה של תמונות למרכיבי נוף (נספח 2): מחברים תמונה, הגדרה ושם.

מידה פעילה

מטרות: תרגול זיהוי וסיווג של סוגי נוף וסוג יישוב בסביבה האמיתית של התלמידים, כהכנה לתצפית עצמאית.

מה עושים?

1. יוצאים לתצפית מודרכת במקום קרוב (למשל: חצר בית הספר, שביל ליד בית הספר, מגרש פתוח).
 - מתבוננים סביב ושואלים: אילו מרכיבי נוף טבעיים אנחנו רואים? אילו מרכיבים מעשה ידי אדם נמצאים סביבנו?
2. מסבירים למה משמש מצפן (למציאת כיוונים). מסבירים שמצפן בא מהמילה צפון.
 - מדגימים שימוש במצפן. מביטים לכיוון צפון כפי שהחץ מורה.
 - מציינים בראש טופס התצפית את הכיוון צפון.
 - כותבים או מציירים את הנוף שרואים במבט לכיוון צפון.
3. מבקשים מהתלמידים להמשיך בתצפית לשאר הכיוונים ולמלא את טופס התצפית.
4. התלמידים **ימיינו** על דף התצפית בהקיפם את כל מה שכתבו או ציירו שהוא **מעשה ידי אדם**.

מה צריך?

טופס תצפית שבמרכזו שושנת הרוחות, מצפן.

בחירת אזור בקרבת בית הספר לביצוע תצפית קצרה (בחצר בית הספר או ברחוב הסמוך).

עיבוד וסיכום

מטרה: חיזוק ההבנה של המושגים שלמדנו וקישור שלהם ליישוב האישי של כל תלמיד.

מה עושים?

סיכום והדגשת מושגים: נסכם את ההבחנות שנעשו במהלך השיעור.

מה גיליתם על סביבת בית הספר?

מה צריך?

טופס תצפית אישי - "הדרך שלי לבית הספר" (לקראת משימת הבית).

לוח כיתה או מצגת לתיעוד נקודות הסיכום (נספח 4).

1. התלמידים יבצעו תצפית אישית בדרך לבית הספר ובחזרה מבית הספר וימלאו את טופס התצפית (נספח).
2. סיור רגלי קצר ביישוב או בסביבת בית הספר בהדרכת המורה - נזהה מרכיבי נופ טבעיים ומרכיבי נופ שהאדם יצר, נציין אתרים מרכזיים (מבני ציבור, אתרים היסטוריים אם יש וכד').
3. התלמידים יצלמו תמונות מהשכונה או מהדרך לבית הספר – כמו עץ עתיק, בניין מיוחד או פינה אהובה, יעלו את התמונות למצגת כיתתית ויכתבו ליד כל תמונה מה רואים בה, ואם זה נופ טבעי או נופ מעשה ידי אדם.
4. "היישוב שלנו" - פינה בכיתה בנושא שבו נתלה תמונות שהתלמידים צילמו בהתאמה לנושא.

נספח 2: תמונות של נופים שונים: משחק התאמה של תמונות למרכיבי נוף נופים טבעיים, נופים עירוניים ונופים כפריים.

נחל

הר

עץ

בניין

בית

כביש

**גורד
שחקים**

טרקטור

דף תצפית

"הדרך שלי לבית הספר"

הוראה:

1. רשמו לפחות שלושה דברים מעניינים שראיתם בכל כיוון הליכה.
2. סמנו ליד כל דבר אם הוא נוף טבעי או נוף מעשה ידי אדם.

תצפית בדרך לבית הספר		
מה ראיתי?	נוף טבעי / מעשה ידי אדם	הערות / תחושות

תצפית בדרך חזרה הביתה		
מה ראיתי?	נוף טבעי / מעשה ידי אדם	הערות / תחושות